

3. РИНОК ПРАЦІ

3. РИНОК ПРАЦІ	50
3.1 Населення за економічною активністю.....	53
3.2 Населення за економічною активністю, статтю та місцем проживання у 2016 році.....	53
3.3 Зайнятість населення за видами економічної діяльності.....	54
3.4 Економічна активність населення за статтю та віковими групами у 2016 році.....	55
3.5 Рівень зайнятості населення за статтю та місцем проживання, за віковими групами у 2016 році.....	55
3.6 Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю та місцем проживання, за віковими групами у 2016 році.....	55
3.7 Безробітні (за методологією МОП) за тривалістю пошуку роботи.....	56
3.8 Безробітні (за методологією МОП) за причинами незайнятості.....	56
3.9 Попит, пропозиція та працевлаштування робочої сили за видами економічної діяльності.....	57
3.10 Попит та пропозиція робочої сили по міських та районних центрах зайнятості.....	58
3.11 Попит та пропозиція робочої сили за професійними групами.....	59
3.12 Тривалість зареєстрованого безробіття по міських та районних центрах зайнятості у 2016 році.....	60
3.13 Середньооблікова кількість штатних працівників за видами економічної діяльності.....	61
3.14 Середньооблікова кількість штатних працівників за містами та районами...	62
3.15 Середньооблікова кількість штатних працівників за видами економічної діяльності у промисловості.....	63
3.16 Рівень прийому та вибуття працівників за видами економічної діяльності...	64
3.17 Використання робочого часу працівників за видами економічної діяльності у 2016 році.....	65
3.18 Використання робочого часу працівників за видами економічної діяльності у промисловості у 2016 році.....	66
3.19 Стан укладання колективних договорів за видами економічної діяльності...	67
3.20 Середньомісячна номінальна та реальна заробітна плата штатних працівників.....	68
3.21 Розподіл кількості штатних працівників за рівнем номінальної заробітної плати у грудні 2014–2016 років.....	68
3.22 Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності.....	69
3.23 Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за містами та районами.....	70
3.24 Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності у промисловості.....	71
3.25 Кількість та номінальна заробітна плата штатних працівників за статтю за видами економічної діяльності у 2016 році.....	72

Економічно активне населення згідно з концепцією робочої сили – це населення обох статей віком 15–70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів та послуг. Економічно активними вважають осіб, зайнятих економічною діяльністю, яка приносить дохід (зайняті), та безробітних. Кількість зазначених категорій та їх характеристики розраховують на підставі даних вибірових обстежень населення (домогосподарств) із питань економічної активності (далі вибірові обстеження), що впроваджені у практику роботи органів державної статистики з 1995 року відповідно до рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП). Зазначені вибірові обстеження проводять за місцем постійного проживання населення та охоплюють осіб віком 15–70 років, щодо яких розраховують оцінки показників економічної активності, зайнятості та безробіття.

Зайнятими (за матеріалами вибірових обстежень) вважають осіб у віці 15–70 років, які:

працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у бізнесі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (бізнес), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з незалежних від них особисто обставин.

Розподіл загальної кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності (таблиця 3.3) здійснено на основі комплексної оцінки шляхом інтеграції даних вибірових обстежень населення, державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій та адміністративної звітності.

Кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій (таблиця 3.3) охоплює зайнятих, які за місцем роботи уклали трудовий договір (контракт, договір цивільно-правового характеру) на постійній або тимчасовій основі. До цієї категорії віднесені працівники суб'єктів підприємницької діяльності, бюджетних і фінансових установ та громадських організацій, а також кадрові військовослужбовці (крім строкової служби), особи рядового та начальницького складу правоохоронних органів.

Найманих працівників враховують за місцем прикладання їх праці, тобто за місцем знаходження підприємства або його структурного підрозділу, що класифікуються за відповідними видами економічної діяльності.

Рівень економічної активності визначається як відношення (у відсотках) кількості економічно активного населення у віці 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення за відповідною соціально-демографічною ознакою.

Рівень зайнятості визначають як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення у віці 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення за відповідною соціально-демографічною ознакою.

Безробітні (за методологією МОП) – особи у віці 15–70 років (zareєстровані та незareєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовами: не мали роботи (прибуткового заняття); впродовж останніх чотирьох тижнів активно шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних також відносяться особи, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді; навчаються за направленням державної служби зайнятості.

Рівень безробіття (за методологією МОП) – відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної ознаки.

До осіб працездатного віку, в рамках вибірового обстеження економічно активного населення, до 2012 року віднесені жінки у віці 15–54 років та чоловіки віком 15–59 років. Відповідно до Закону України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”, до населення працездатного віку у 2012 р. включено жінок віком 55 років, у 2013 р. – жінок віком 56 років, у 2014 р. – жінок віком 57 років, у 2015р. – жінок

віком 58 років, у 2016р. – жінок віком 59 років.

У таблицях 3.9–3.12 – інформацію наведено за даними Черкаського обласного центру зайнятості.

Зареєстровані безробітні згідно з чинним законодавством – це особи працездатного віку, які зареєстровані у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції як безробітні і готові та здатні приступити до роботи.

Попит на робочу силу на зареєстрованому ринку праці – кількість вільних робочих місць (вакантних посад) про які повідомили роботодавці (підприємства, установи, організації та фізичні особи-підприємці) державну службу зайнятості.

Навантаження на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) розраховано як відношення кількості зареєстрованих безробітних до кількості вільних робочих місць (вакантних посад), заявлених роботодавцями.

Економічно неактивне населення (поза робочою силою) – особи, які не можуть бути класифіковані як «зайняті» або «безробітні». До складу цієї категорії населення належать: учні та студенти; пенсіонери; особи, які зайняті в домашньому господарстві; особи працездатного віку, які зневірилися знайти роботу; особи, які вважають, що немає підходящої роботи та не знають де і як її знайти; інші особи, які не мали необхідності у працевлаштуванні, а також ті, діяльність яких не відноситься до економічної (виконання громадських обов'язків, благодійна діяльність тощо).

Показники таблиць 3.13–3.25 визначено на підставі даних державних статистичних спостережень, що охоплюють підприємства, установи, організації, які використовують найману працю. З 2010 року для формування сукупності одиниць цих спостережень застосовуються наступні методичні засади: великі та середні підприємства, установи, організації та їхні відокремлені підрозділи із середньою кількістю працівників (включаючи позаштатних) 50 і більше осіб, обстежуються на суцільній основі, а підприємства з кількістю працівників від 10 до 49 осіб – із застосуванням вибіркового методу (вибірки).

У таблицях 3.13, 3.15, 3.22, 3.24 розподіл показників за видами економічної діяльності за 2010–2014рр. здійснено відповідно до Класифікації видів економічної діяльності (ДК 009:2010), яка набула чинності з 1 січня 2012р.

Кількість штатних працівників охоплює осіб, які перебувають у трудових відносинах із підприємством і отримують заробітну плату, крім тимчасово відсутніх працівників, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках по вагітності та пологах або в додатковій відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством, проходять військову службу за призовом під час мобілізації).

У таблиці 3.19 наведено облікову кількість штатних працівників станом на кінець 2016 року.

У таблицях 3.13–3.15, 3.25 наведено показник середньооблікової кількості штатних працівників, який не враховує працюючих за цивільно-правовими договорами, обчислений в середньому за період:

за місяць – шляхом підсумовування кількості працівників облікового складу за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні, і ділення одержаної суми на відповідне число календарних днів звітного місяця;

за рік – шляхом підсумовування середньооблікової кількості найманих працівників за всі місяці роботи, що минули у звітному році, та ділення одержаної суми на кількість місяців (тобто на 12).

При цьому працюючу особу враховують тільки один раз (за місцем основної роботи), незалежно від строку трудового договору та тривалості робочого часу.

Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому (звільненню) розраховується як відношення кількості прийнятих (звільнених) до середньооблікової кількості штатних працівників.

Відпрацьований час вимірюють у людино-годинах працівників, які фактично працювали на підприємстві, включаючи тих, що були зайняті неповний робочий день (тиждень), виконували надурочну роботу, працювали у вихідні та святкові (неробочі) дні або понад місячну норму (поза графіком), а також людино-години роботи надомників.

Невідпрацьований час – це людино-години, які не були відпрацьовані з поважних або інших причин. До них належать невиходи на роботу працівників у зв'язку з відпустками (щорічними, навчальними тощо), тимчасовою непрацездатністю, тимчасовим переведенням для роботи на іншому підприємстві, відпустками без збереження заробітної плати (у тому числі на період припинення виконання робіт), переведенням на роботу з неповним робочим днем (тижнем), простоями, прогулами та страйками та іншими причинами, передбаченими законодавством.

Інформація про **кількість укладених та зареєстрованих колективних договорів** подають підприємства, установи та організації, на яких вони діють, згідно з Законом України “Про колективні договори і угоди”.

До кількості працівників, які охоплені колективними договорами, належать працівники, які перебувають у штаті підприємства, незалежно від членства у профспілці, включаючи також тих, які на момент складання звіту були відсутніми з різних причин.

Номінальна заробітна плата – нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Вона включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок.

До номінальної заробітної плати не відносять:

грошове забезпечення кадрових військовослужбовців та осіб рядового й начальницького складу;

виплати, що здійснені за рахунок коштів фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;

оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця;

суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, здійснені роботодавцем.

У таблицях 3.20, 3.22–3.25 наведено показник середньомісячної (за рік) номінальної заробітної плати штатних працівників, який визначають діленням суми нарахованого фонду оплати праці за рік на середньорічну кількість працівників та 12 місяців.

Індекс номінальної заробітної плати характеризує зміну номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним. У зв'язку зі зміною в організації спостереження з 2010 року безпосереднє порівняння даних з відповідними даними попередніх років є некоректним. Розрахунки, наведені в таблицях, здійснено на базі порівняної сукупності за допомогою ланцюгового індексу.

Індекс реальної заробітної плати характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним під впливом зміни цін на споживчі товари та послуги і ставок податку з доходів фізичних осіб та обов'язкових відрахувань. Визначається діленням індексу нарахованої до виплати номінальної заробітної плати (без урахування податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску, утриманого із заробітної плати працівника) на індекс споживчих цін за той же період.